

ביאור מהרש"א

מסכת בבא בתרא

פרק חזקת הבתים

חלק ד'

נב. עד ס:

ב' ר"ח אדר א' תשס"ה

מפתח

דף נב.....	3
תד"ה קבל מן הקטן.....	3
תד"ה ומודה לי אבא.....	4
דף נב:.....	6
תד"ה דברים העשויין להשאיל ולהשכיר.....	6
תד"ה נעל וגדר בדף נב: ודף נג.....	7
רשב"ם ד"ה ראי' בעדים.....	10
דף נג.....	11
תוספות בא"ד.....	11
תד"ה נעל.....	12
רשב"ם ד"ה והשתא קעיילי.....	13
דף נג:.....	15
רשב"ם ד"ה מהו.....	15
תד"ה המציע.....	16
דף נד.....	17
תד"ה אדעתא.....	17
תד"ה מוליא.....	18
דף נד:.....	19
רשב"ם ד"ה כדאזיל תיירא.....	19
תד"ה וישראל.....	20
דף נה.....	22
תד"ה דרך היחיד בא"ד לא ליתני.....	22
תד"ה ר' אליעזר מטהר.....	24
דף נו.....	29
רשב"ם ד"ה ואזדא רבא לטעמי'.....	29
רשב"ם ד"ה וקבעי גמרא.....	30
תד"ה אבל פיסלא לא.....	32
תד"ה הר שעיר.....	33
רשב"ם ד"ה משלמין לו.....	34
דף נו:.....	35
תד"ה הרי אלו ג' עדיות.....	35
תד"ה אלא מעתה.....	37
דף נז.....	42
תד"ה בשותפין.....	42
דף נט.....	44
תד"ה עד טפח.....	44
דף נט:.....	47
תד"ה מאי איריא.....	47
דף ס.....	50
רשב"ם ד"ה מאי עליי'.....	50
תד"ה ראויין הללו.....	52
דף ס:.....	53
גמרא ואיפכא אתמר.....	53

דף נב.

תד"ה קבל מן הקטן

- 1) גמרא (כמבואר בתוספות ומהרש"א)
 - א) לית חיוב ליטול מקטן מילתא שאינו יודע לשמור
 - i) דלא נקטינן דקטן מציאה אשכח
 - ii) ולהיפוך אמרינן שמא מדעת נתנו לו הבעלים
 - ב) מיהו אם נטלו מן הקטן יעשה לו סגולה דעכשיו אימור דקטן מציאה אשכח
- 2) הגה"ה אשר"י
 - א) כעין זה בב"מ בספק הינוח
 - i) דלכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר
 - ii) דבהגבהה בעלמא נתחייב בהשבה מספק

תד"ה ומודה לי אבא

(1) גמרא

- (א) ראובן ה' נושא ונותן בתוך הבית וה' אונות ושטרות יוצאין על שמו
- (i) ואמר ראובן שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמא
- (ii) ושמעון ולוי אחיו אומרים שהשטרות הללו מממון אביהם הן באים
- (ב) רב
- (i) בעוד ראובן חי עליו להביא רא' דשלו הן ולא מממון אביהן
- (ii) אבל כשמת ראובן על שמעון ולוי להביא רא' שהשטרות הללו מממון אביהם הן
- (ג) שמואל
- (i) אף כשראובן חי על שמעון ולוי להביא רא'

(2) הקדמה

- (א) לכ"ע טענינן ליתמי טענה דבה ה' אבוהון זוכה ע"י רא' דכבר נודע לן
- (i) כגון בן דירש שדה ואכלה שני חזקה אבל אינו יודע מאיזה כח באה ליד מורישו
- (ii) אז טענינן לי' דאביו הוי טוען דלקחה ממערער והוי זוכה בשני חזקה דאיתא קמן
- (ב) ברם לא טענינן ליתמי דאי הוה אבוהון קיים הוה מייתי רא' דעדיין ליתא קמן
- (i) כגון בציור דלעיל היכא דירש לא הוי אכלה שני חזקה
- (ii) וכגון בדף יז. דאיתא התם
- (1) אומן אין לו חזקה
- (2) וגם בן אומן אף דיש לו חזקה דהיתה מועלת לי' אי ה' טוען מצד עצמו כגון דלקוחה הוא בידו
- (3) אותה חזקה לא מועלת אם אינו טוען אלא דירשה מאומן אביו ואינו יודע מאיזה כח באה ליד אומן אביו
- (א) והיינו טעמא דכל טענה דטענינן לאומן אביו לא ה' אומן אביו זוכה בה דאומן אין לו חזקה
- (ב) ולא איכפת לן דיכול להיות דאומן אביו ה' זוכה בעדים וכדומה

(3) תוספות

(א) קשיא

- (i) רב דס"ל בסוגיא דידן דאי מת ראובן על האחיים להביא רא'
- (ii) לכאורה היינו טעמא דטענינן ליתמי ראובן דראובן הוי מייתי רא' דליכא קמן
- (iii) ותיקשי מ"ש האי דהכא מהאי דבן אומן בדף מז.
- (ב) תירוץ
- (i) לאו משום דטענינן ליתמי ס"ל רב דעל שמעון ולוי להביא רא'
- (ii) אלא טעמי' דמשום דשם ראובן יוצא על אונות ושטרות מוכחא מילתא דשל ראובן הן

ג) קשיא

(1) א"כ בחייו אמאי על ראובן להביא ראי'

ii) תירוץ

(1) בחייו אמרינן דאי איתא דשלו הן היו לו עדים בדבר

(2) משא"כ ביתמי ראובן

(א) דמובן דלית להו עדים בדבר

(ב) הלכך סמכינן אהא דשם ראובן יוצא בשטרי

4) מהרש"א

א) קשיא

i) ניהדר לקושיית תוספות בעוד דהוי ס"ל לתוספות

(1) דמדמין האי דאחין בגמרא דידן להאי דאומן בדף מז.

(א) כלומר דראובן דינו כאומן

(ב) ויתמי ראובן דינם כבן אומן

(2) ועדיין לא השיבו דנאמנות יתמי ראובן עדיפא מחמת שטרות שיוצאין בשם ראובן

ii) עדיפא הוי להו להקשות אליבא דשמואל כזה

(1) "מאי שנא הכא דשמואל מוקים לה ביד ראובן ובדף מז. איתא דאומן אין לו חזקה"

ב) תירוץ

i) אף בה"א דתוספות אסיק אדעתייהו לשמואל

(1) דהכא שאני משום דאונות ושטרות יוצאין על שם ראובן

ii) אלא דאכתי ס"ל

(1) דלרב לית לנמק באופן זו האי דביתמי על האחין להביא ראי'

(2) דקס"ד דתיקשי לן אמאי בחייו ראובן עליו להביא ראי'

(3) דאכתי לא אסיק אדעתין לחלק בין בחייו ובמותו כדאמרן

דף נב:

תד"ה דברים העשויין להשאיל ולהשכיר

(1) גמרא ב"ק קיד:

- (א) ראובן מכיר כליו וספריו ביד שמעון ויצא שם גניבה בעיר
- (ב) ושמעון טוען שלקחה מלוי
- (ג) אז
 - (i) אותן כלים חוזרין לראובן
 - (ii) ומחמת תקנת השוק משלם ראובן לשמעון מה שהוציא שמעון לקנותן

(2) גמרא דידן

- (א) דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר שמעון לקוחין הן בידי מראובן
- (ב) נאמן ראובן לומר השאלתיו לך או השכרתיו לך

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) א"כ בב"ק אף בלא יצא שם גניבה בעיר

(1) יהא ראובן נאמן לומר שגנבו אחר ממנו ומכרו לשמעון

(א) מיגו דאי בעי אמר דהשאילם לשמעון

(ii) דהרי ספרים וכו' דברים העשויין להשאיל ולהשכיר הן

(ב) תירוץ

(i) לאו מיגו הוא שראובן אינו טוען ברצון דהשאילם לשמעון

(ii) לפי ששמעון ה' יודע דראובן משקר בזה

(4) מהרש"א (עיין בהגה"ה אשר"י)

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרצי עוד דלאו מיגו הוא

(ii) מחמת

(1) בטענת' דנגב אינו מעיז כולי האי לשמעון

(א) דהרי מודה שחייב ליתן לשמעון מעות לפום מה שהוציא

(2) משא"כ בטענה דהשאלתים לך ה' מעיז ככופר הכל דאינו משלם לו כלום

(ב) תירוץ

(i) אף בטענת גנבום לא חשיב כמודה

(ii) לפי שסוף כל סוף זוכה ראובן בטענתו דאין לשמעון שום זכות בחפץ הגנוב

(iii) והאי דראובן חייב לשלם לשמעון לאו מצד הודאה שלו אלא מצד תקנת השוק

תד"ה נעל וגדר בדף נב: ודף נג.

גמרא נב.

(1) הקדמה חלק א'

(א) קנין חזקה בקרקע לרוב מבוסס על סימן בעלות

(i) ע"י דבונה בה או משביחה כגון דרפיק בה פורתא

(ii) ולפי רשב"ם

(1) אף בקבלת מפתח ממוכר

(2) כדאיתא בפסחים ד. דעל השוכר לבדוק לאחר דמשכיר מסר לו מפתח

(2) הקדמה חלק ב'

(א) לרוב דיני' קונה בנכסי הגר דומין לקנין ממוכר ללוקח חוץ ענינים תלויים במעשה מוכר

(i) כגון מסירת מפתח דבקונה בנכסי הגר לית מאן למימסרי' למפתח לקונה

(3) הקדמה חלק ג'

(א) שאלה

(i) האם קונה בחזקה אם נתן צרור וסכר מיא נטל צרור ואפיק מיא

(ב) תשובה

(i) לא דמבריה ארי מנכסי חבירו הוא

(ii) ואינו סימן בעלות

(4) הקדמה חלק ד'

(א) אינו קונה בשבח שהשביח אלא היכא דמהני מיד בהשתמשות מאותו שבח

(ב) כגון

(i) ראובן בנה פלטרין בנכסי הגר ושמעון העמיד דלתות

(ii) אז שמעון הוא דקונה ולא ראובן

(iii) דאע"ג דראובן השביחה

(iv) מ"מ בלא אותו שבח דהשביחה שמעון לית להשתמש באותו פלטרין

(v) ובנין אותו פלטרין ע"י ראובן חשיב כאלו "ליבני בעלמא הוא דאפיך"

(5) גמרא דידן

(א) נעל ... כל שהוא ... הרי זו חזקה

(6) רשב"ם בדף נב.

(א) נעל היינו שקבע מנעול בדלת דהוי בנין

(ב) אבל סגר דלת ונעל במפתח לא הוי חזקה בנכסי הגר

(ג) דאין זה אלא כמבריה ארי דאף במכר לא קנה

(7) דף נז.

- (א) משנה
- (i) הכניס תרנגולין לתוך הבית הרי זו חזקה לגבי חזקת ג' שנים
- (ב) גמרא
- (i) עולא
- (1) כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חבירו נמי קנה בחזקת ג' שנים
- (8) רשב"ם שם (כמבואר במהרש"א לפי רא"ש)
- (א) משמע מעולא דהכניס תרנגולין מהני נמי לקנין בנכסי הגר
- (ב) עכשיו
- (i) הגם דלגבי חזקת ג' שנים מהני הכניס תרנגולין לחזקה
- (1) מצד דנקטינן דמרי' קמא קפיד ומדלא קפיד ולא מיחה זוכה מחזיק
- (ii) מ"מ לגבי קנין בנכסי הגר לאו בקפידא תלוי מילתא
- (1) אלא בשבחה שהשביח מחזיק בתור נעל גדר ופרץ
- (2) ובנידון דידן בהכניס תרנגולין לית שום שבחה אלא האי דנעל דלת לפניהם
- (ג) קשיא
- (i) הרי קבענו דנעילת דלת אינו אלא מבריה ארי
- (ד) תירוץ
- (i) אכן מצי גמרא להקשות קושיא זו לעולא אלא דעדיפא מיני' קא פריך שם
- (9) תוספות כמבואר ברא"ש ומהרש"א
- (א) פליגי אשיטת רשב"ם ואמרי דנעילת דלת הויא חזקה
- (i) משום האי דיוקא דלעיל מדף נז.
- (ii) וקסברי דהאי דתירץ רשב"ם דעדיפי מיני' וכו' דחיקא היא
- (ב) קשיא
- (i) ומה משיבין לטענת רשב"ם דאינו אלא כמבריה ארי
- (ג) תירוץ
- (i) היכא דנעל דלת בפני כל אדם מוכחא מילתא שהבית שלו
- (ii) ולא חשיב מבריה ארי
- (10) קושיות רשב"א לשיטת תוספות
- (א) שמעון דהעמיד דלתות מוכרח דגם נעל דלת דאל"ה ליבני בעלמא הוא דאפיך
- (ב) ולשיטת תוספות תיקשי
- (i) מאחר דנעל אמאי איצטריך להעמדת דלתות
- (ii) ליקני שמעון בנעילת דלת אף כשראובן לא זו בלבד דבנה פלטרין אלא דאף העמיד דלתות
- (11) מהרש"א
- (א) קשיא לרשב"א

- (i) הוי לי' להקשול אף לשיטת רשב"ם דס"ל דקביעת מנעול לחודי' קונה אף בלא נעילת דלת
- (ii) דאמאי לא אמרינן דמי שהעמיד דלתות ולא קבע מנעול ליבנא בעלמא הוא דאפיך

רשב"ם ד"ה ראי' בעדים

(1) גמרא כמבואר ברשב"ם

(א) אחד (ראובן) מן האחין (שמעון ולוי)

(i) שהי' נושא ונותן בתוך הבית והי' אונות ושטרות יוצאין על שמו

(ii) ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמא

(ב) רב

(i) על ראובן להביא ראי' דממון שלו הם

(ג) אמר רב חסדא

(i) לא שנו דעל ראובן להביא ראי' אלא דאין חלוקין בעיסתן

(1) הלכך מאין לו לזה כלום בלא אחיו

(ii) אבל חלוקין בעיסתן אימור מעיסתו קימץ

(2) רשב"ם

(א) אותו ראי' שצריך ראובן להביא

(i) היינו עדים "דמעיסתו קימץ או מאבי אמו ירש"

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אי מביא ראי' דמעיסתו קימץ הרי חלוקין היו בעיסתן

(ii) ומאחר דחלוקין בעיסתן אמאי צריך להביא ראי' דמעיסתו קימץ

(iii) הרי אמרת דלא איצטריך לראי' ד"אימור מעיסתו קימץ"

(ב) תירוץ

(i) כשאמרו בגמרא "אימור דמעיסתו קימץ" ודאינו צריך ראי'

(ii) כוונתן

(1) דאכן צריך להביא ראי' דקימץ

(2) אבל אינו צריך ראי' דקימץ כ"כ להלוות אותן הלואות או לקנות אותן קרקעות

דף נג.

תוספות בא"ד

עיינ לעיל נב: תד"ה נעל

תד"ה נעל

(1) משנה

(א) בנותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר

(ב) קונין כשנעל גדר ופרץ כל שהוא

(2) ברייתא

(א) נעל גדר פרץ כל שהוא

(i) בפניו הרי זו חזקה אף בדלא אמר לי' לך חזק וקני

(ii) שלא בפניו לא הוי חזקה כי אם בדאמר לי' לך חזק וקני

(ב) מיהת מובן דבנכסי הגר לא צריכין לא "בפניו" ולא "לך חזק וקני"

(3) רשב"ם

(א) שאלה

(i) האם גורסין "לפניו" במשנה

(ב) תשובה

(i) לא

(ii) דהרי אותו "לפניו" לית לאוקמי' בקונה בנכסי הגר

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) אי משום הא לא איריא דדלמא גרס בפניו כלפי נותן מתנה ואחין שחלקו

(i) כלומר בתרי אוקימתות מני תלת

(ב) ברם מ"מ צודק רשב"ם דלא גריס לה במשנה

(i) דבעי בגמרא אי צריך לפניו בנותן מתנה

(ii) ואלו כתיב במשנה לפניו

(iii) הוי להו למיפשט דצריך לפניו למתנה

(1) דלכל הפחות מוכרח דאיתנהו תרי אוקימתות דצריכין לפניו

(2) כלומר נותן מתנה ואחין שחלקו

רשב"ם ד"ה והשתא קעיילי

גדר כל שהוא	מעיקרא	השתא	
הוה אמינא	סלקי לה [רשב"ם: בדוחקא]	לא סלקי לה	טובא עביד
מסקנא	סלקי לה ברווחא	סלקי לה בדוחקא	סגי לקנין דאהני פורתא

פרצה כל שהוא	מעיקרא	השתא	
הוה אמינא למקצת ספרים	לא עיילי בה	לא עיילי בה	מאי עביד
הוה אמינא לתוספות	לא עיילי בה	עיילי בה [מהרש"א מסתבר דרשב"ם היינו בדוחקא]	טובא עביד
מסקנא	עיילי בה בדוחקא	עיילי בה ברווחא	סגי לקנין דאהני פורתא
רשב"ם קשיא אמאי לא מתרץ	לא עיילי בה	עיילא בה בדוחקא	תירוץ דבזו נמי תיקשי "טובא עביד"

(1) גמרא

- (א) נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו קנין
- (ב) עיין בטבלא א' למשמעות "גדר כל שהוא"
- (ג) שים לב דבהוה אמינא לגדר כל שהוא
- (i) כדמקשי "אי מעיקרא סלקי לה והשתא לא סלקי לה הרי טובא עביד!"
- (ii) מוסיף רשב"ם מלת [בדוחקא] בסוגריים
- (1) דפשיטא דהוי גדר מעליא ולא גדר "כל שהוא" אי מעיקרא סלקי לה אף לא בדוחקא והשתא לא סלקי לה
- (2) ואף בהוה אמינא לא הוינא טועין בה
- (ד) שים לב עוד בטבלא ב' על ב' שיטות בה"א דפרץ כל שהוא
- (i) שיטת מקצת ספרים
- (1) אי מעיקרא לא עיילי בה והשתא לא עיילי בה – מאי עביד
- (ii) שיטת תוספות
- (1) אי מעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי בה הרי טובא עביד
- (2) רשב"ם
- (א) קשיא

- (i) אמאי לא מתרץ בפרצה כבשורה אחרונה בטבלא ב'
- (ii) דמעיקרא לא עיילי בה כלל והשתא עיילי לה בדוחקא

(ב) תירוצ

- (i) דבזה טובא עביד

(3) מהרשא

(א) הקדמה

- (i) נניח דרשב"ם בשיטת תוספות אזיל בה"א דפרץ כל שהוא

(1) דמקשי "אי מעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי בה הרי טובא עביד"

- (ii) לפי שיטת רשב"ם בגדר כל שהוא מסתבר הכא נמי בפרץ כל שהו להוסיף "בדוחקא" כזה

(1) "אי מעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי בה [בדוחקא] הרי טובא עביד"

(2) דאי לאו הכי תיקשי כמו דלעיל

(א) דאי עכשיו עיילי בה בנחת פשיטא דהוי פרצה מעליא ולא פרצה כל שהוא

(ב) ואף בהוה אמינא לא הוינא טועין בה

(ב) קשיא

- (i) השתא דאתית להכא תיקשי

(1) האיך קא מקשה רשב"ם אמאי לא מוקי לה במעיקרא לא עיילי בה כלל והשתא עיילי לה בדוחקא

(2) והאיך קא מתרץ רשב"ם דבזה טובא עביד

(3) הלא הן הן קושיית גמרא ותירוצו!

(ג) תירוצ

- (i) מוכרח דרשב"ם בשיטת מקצת ספרים אזיל

דף נג:

רשב"ם ד"ה מהו

(1) הקדמה

- (א) מסר לו עשר בהמות באפסר אחד קני כולן דאגודו בידו
- (ב) מכר לו עשר שדות בעשר מדינות ונתן דמיהם כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולם
 - (i) דהגם דאין אגודו בידו ממש
 - (ii) מ"מ

- (1) מאחר דכולן משועבדין ללוקח בממונו
- (2) סמכינן א"סדנא דארעא חד היא" ליהשב כאלו אגודו בידו

(2) גמרא

- (א) איבעיא
 - (i) המחזיק במיצר בין שתי שדות בנכסי הגר
 - (ii) האם קנה אותן שדות

(ב) תיקו

(3) מהרש"א

- (א) איבעיא דידן נשארתי בתיקו ושאני מהאי דעשר שדות דקני כולן
 - (i) דבמכר עשר שדות מחמת שיעבוד מעותיו חשיב אגודו בידו
 - (1) משא"כ במיצר בנכסי הגר ליכא שיעבוד מעות
 - (ii) מאי אית לך למימר דב' שדותיו מיהת מחוברין הן על ידי מצר
 - (1) מ"מ יכול להיות דמיצר לאו בכלל שדה הוא ולא מיקרי אגודו בידו

תד"ה המציע

(1) גמרא

- (א) המציע מצעות על נכסי הגר ושכב שם על הקרקע קנה
- (ב) דזה שנסמך ונשען בשכיבתו על הקרקע קנאה בהנאת גופו
- (ג) אע"ג דלאו היינו נעל גדר פרץ
- (ד) והא ראי' מברייתא

(i) כיצד קונין לעבד כנעני בחזקה ... הגביהו עבד לרבו

(2) רשב"ם

- (א) קנאו רב לעבד בקנין הגבהה מחמת דהגביהו לרבו לצורך רבו ושימש לרבו

(3) תוספות

- (א) דוקא הציע אבל שכב במטות דהיו מוצעות כבר לא

(ב) לחד גרסא בתוספות

(i) דחזקה חשובה בעינן

(ג) לאידך גרסא בתוספות

(i) דהגבהה חשובה בעינן

(4) מהרש"א

- (א) מפירוש רשב"ם שהבאנו משמע כגרסא דהגבהה חשובה בעינן

דף נד.

תד"ה אדעתא

1) ב"ק דף מט:

א) המחזיק בשטרו של גר ודעתו אקרקע ולא אשטרא

ב) לא קנה לשטרא

2) תוספות

א) קשיא

i) וליקני לי' ידו לשטרא שלא מדעתו כמו חצר דקונה שלא מדעת

ii) דהרי חצר מתורת יד איתרבאי

ב) תירוץ

i) שאני האי דמחזיק בשטרו של גר דיודע דבידו הוא ואין מתכוין לקנות

3) גמרא ב"מ כה.

א) מצא ראובן איזו מציאה בגל וכתל ישן של שמעון הרי אלו של ראובן

ב) מפני שיכול לומר של אמוריים היא

4) תוספות (כמבואר במהרש"א)

א) קשיא

i) אמאי לא קניא לי' חצרו לשמעון שלא מדעתו

ii) דהרי כאן לא יודע שהוא בחצרו

ב) תירוץ

i) בדבר שאין הווה שימצא לא קנה חצר שלא מדעת

תד"ה מוליא

- 1) גמרא דידן (לשיטת הר' יוסף דאורלייני"ש בתוספות)
 - א) האי מאן דאתקיל תיקלא כלומר מסיר מכשולות ומשוה פני הקרקע
 - i) אדעתא דארעא קנה
 - ii) אדעתא דבי דרי כלומר להעמיד שם בהמות לא קנה
- 2) תוספות
 - א) וכן איתא בדף נז. דה"ל מעמיד בהמות בחצר אינה חזקה בתורת חזקת ג' שנים
- 3) מהרש"א
 - א) הגם דגמרא דידן וגמרא בדף נז. שוות בדיניהן מ"מ טעמיהן אינן שוות
 - i) דחזקת ג' שנים בדף נז. תלוי' בהשתמשות דעלה הו"ל למערער להקפיד ולימחות
 - ii) משא"כ קנין בנכסי הגר דתלוי
 - (1) בכוונתו לתקן בקרקע
 - (2) או בהגבהה חשיבא כמו במציע מצעות בעמוד 16
 - (3) ומסברא קובעין דהעמדת בהמות לא הו"א תקנה בקרקע או הגבהה חשיבא
 - ב) והא ראי' דבדף נז. בקפידא תליא מילתא
 - i) דהרי התם מוקמינן לה להא דלא הו"א חזקה בחצר של שותפין
 - ii) דבהעמדה כדי לא קפדי

דף נד:

רשב"ם ד"ה כדאזיל תיירא

(1) גמרא

(א) רב הונא אמר רב

- (i) בשדה נכסי הגר המסויימת במצרי' כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה
- (ii) בשדה שאינה מסויימת במצריה כדי לקנות כולה צריך שיחפור כדאזיל תיירא דתורא והדר

(2) רשב"ם

(א) כלומר "כשיחרוש צמד בקר שורה אחת מקצה גבול שדה עד קצהו והדר

(ב) "ובחזרתו יעשה עוד שורה אחרת

(ג) "דהיינו שתי שורות על פני כל השדה משפתו אל שפתו ממזרח למערב

(ד) "מתוך כך קנה כל השדה **גם מן הצפון לדרום**

(ה) "דכיון דחרש כל אורך השדה **או** על כל רחבו כאילו חרש כולו"

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מהא דאיבעי להו אליבא דרב

(1) מוכח דס"ל דלשיטתו מכוש אחד לא מועיל מאחר דאינה מסויימת במצרי'

(ii) וא"כ אמאי מהניין שתי שורות שחרש לכל אותן מקומות שלא חרש

(ב) תירוץ

(i) להגיה ברשב"ם כדלהלן

(1) "כשיחרוש צמד בקר שורה אחת מקצה גבול שדה עד קצהו

(2) "והדר

(3) "ובחזרתו יעשה עוד שורה אחרת

(4) "דהיינו שתי שורות על פני כל השדה משפתו אל שפתו ממזרח למערב **ומצפון לדרום**

(5) "מתוך כך קנה כל השדה

(6) "דכיון דחרש כל אורך השדה **וכל** רחבו כאילו חרש כולו"

תד"ה וישראל

(1) הקדמה לפי שיטת תוספות

(א) חלק א'

(i) ישראל מצי לקנות קרקעות מישראל בכסף

(1) מיהו במקום שכותבין שטר נקטינן דלא גמר להקנות כי אם בשטר

(2) אי לאו דפירש בהדיא דרוצה להקנות בכסף גרידא

(ב) חלק ב'

(i) מעפרון ילפינן דעכו"ם קונין ומקנין קרקעות בכסף

(ג) חלק ג'

(i) עכו"ם לית להו קנין בשטר

(1) משום דקרא דממנו ילפינן קנין בשטר

(2) בישראל כתיב ולא בעכו"ם

(ד) חלק ד'

(i) ישראל קונה גוף עכו"ם לעבד בכסף

(ii) איתא בבכורות יג.

(1) דמאחר דישראל קונה גוף עכו"ם לעבד בכסף

(2) כ"ש דקונה ממונו בכסף גרידא

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) למאי איצטריך האי ק"ו

(ii) הרי כבר קבענו דעכו"ם אינו קונה בשטר

(ב) תירוץ

(i) דס"ד דאכן אינו קונה בשטר לחודי' אבל טעון כסף ושטר ביחד

(3) גמרא

(א) נכסי עכו"ם שמכרם לישראל

(i) עובד כוכבים מכי מטא זוזי לידי' אסתלק לי'

(ii) ישראל לא קני עד דמטא שטרא לידי'

(ב) והלכך כל המחזיק בשדה עד דמטא שטרי' לישראל זכה

(4) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) הקדמה

(i) האי דבגמרא דידן איצטריך לשטר

(1) היינו משום דבמקום שכותבין שטר משתעי

- (2) ובמקום שכותבין שטר עכו"ם לא גמר להקנות אלא בשטר
- (3) דומיא לישראל דלא מקנה אלא בשטר
- (ב) קושיית רשב"א
- (i) מהאי ק"ו דבכורות מוכרח דמן הדין בכסף לחודי' סגי
- (ii) וא"כ אמאי אמרת בגמרא דאיצטריך לשטר
- (iii) אי אפשר לתרץ דדינו כישראל דאינו גומר בדעתו להקנות בלא שטר
- (1) דהרי אמרת דעכו"ם כבר הסתלק בכסף ואינו חוזר עוד
- (2) ולמה לא יגמור בדעתו להקנות
- (3) ואמאי שונה דינו ממוכר ישראל שפירש בהדיא דרוצה להקנות בכסף דמהני אף במקום שכותבין שטר
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אמאי איצטריך רשב"א להזכיר ק"ו דבכורות
- (ii) הרי מהא דתוספות בהקדמה מדגישין דמיירי במקום שכותבין שטר
- (iii) מוכרח דתוספות כבר הניחו דמן הדין בכסף לחודי' סגי

דף נה:

תד"ה דרך היחיד בא"ד לא ליתני

(1) גמרא

- (א) ואלו מפסיקין שדה זרעים לפאה
 - (i) דרך הרבים (אלים מכולהו)
 - (ii) ודרך היחיד (גרוע קצת מדרך הרבים)
 - (iii) ושביל הרבים (אלים משביל היחיד)
 - (iv) ושביל היחיד הקבוע בין בימות החמה בין בימות הגשמים (גרוע מכולהו)
- (ב) ברם כולן אין מפסיקין בשדה אילן

(2) ירושלמי

- (א) קשיא
 - (i) למה לי למיתני כולהו
 - (ii) ליתני שביל היחיד דמפסיק ואנא אדע דכ"ש דכולהו אחריני מפסיקין
- (ב) תירוץ
 - (i) תנא דרך הרבים לאשמעינן דאף דרך הרבים אינו מפסיק לאילנות
 - (ii) תנא שביל היחיד לאשמעינן דמפסיק לזרעים אע"ג דגריע מכולהו
 - (iii) תנא דרך היחיד לאשמעינן דלא בעי קבוע בין בימות החמה בין בימות הגשמים
 - (iv) תנא שביל הרבים לאשמעינן דבעי קבוע הגם דאלים משביל היחיד

(3) תוספות

(א) קשיא

- (i) אמאי איצטריך שביל הרבים
 - (1) הרי אף אי לא כתיב שביל הרבים הוינא ידענא דבעי קבוע
 - (2) דאי לא בעי קבוע
 - (3) ביותר הוי לי' למיכתב שביל הרבים ולא דרך היחיד
- (א) דהאי דשביל הרבים מפסיק בלא קבוע
 - (i) רבותא טפי מהאי דדרך היחיד מפסיק בלא קבוע
 - (ii) דהרי שביל הרבים גרוע מדרך היחיד

(4) מהרש"א

(א) ר"ש במסכת פאה

(i) תירוץ

- (1) אי לא כתיב שביל הרבים
 - (א) אה"נ דהוינא ידענא דבעי קבוע להפסיק לזרעים

(2) מיהא ה"א

(א) דכל שביל הרבים דמפסיק לזרעים

(i) כלומר דקבוע

(ii) מפסיק נמי לאילנות

(ב) ולא הוי מצינא למילף מדרך הרבים דאין מפסיק באילנות

(i) דהוי אמינא דהאי דרך הרבים אינו קבוע

1. דהרי דרך הרבים מפסיק בזרעים אף בלא קבוע

2. ושביל הרבים דקבוע אלים מדרך הרבים דאינו קבוע

(ב) קשיא

(i) אמאי לא תירצו תוספות כאן כר"ש

(ג) תירוץ

(i) אי הכי

(ii) כשמנמק בירושלמי האי דכתיב שביל הרבים

(iii) הול"ל דכתיב שביל הרבים לאשמעינן דאינו מפסיק לאילנות הגם דקבוע

תד"ה ר' אליעזר מטהר

- (1) הקדמה
- (א) כ"ע ס"ל דספק טומאה ברשות היחיד טמא דגמיר לי' מסוטה
- (2) תנן
- (א) הנכנס לבקעה בימות הגשמים דהוי רשות היחיד
- (ב) וטומאה בשדה פלונית
- (ג) ואמר הלכתי במקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותו מקום אם לאו
- (ד) ר' אליעזר מטהר וחכמים מטמאין
- (ה) שהי' ר' אליעזר אומר
- (i) הגם דספק טומאה ברשות היחיד טמא
- (ii) היינו דוקא ספק מגע אבל ספק ביאה טהור
- (3) עלינו לבאר שיטות רש"י ור"ת בהאי פלוגתא דר"א ורבנן
- (4) רש"י
- (א) ליכא אלא חד ספק דכל השדה מלאה טומאה
- (ב) לר"א
- (i) טהור משום דהוי ספק ביאה לאותה שדה
- (1) דהרי טומאת ספק טומאה ברשות היחיד מסוטה גמרינן לה
- (2) ובסוטה הוי ספק טומאה ולא ספק ביאה דודאי נסתרה
- (ג) לחכמים
- (i) טמא דלא שאני לן בין ספק ביאה לשאר ספיקא
- (1) דכדי ליטהר צריכין עוד ספיקא דליהוי ספק ספיקא
- (2) כגון בשדה דאינה מליאה טומאה
- (א) דמלבד אותה ספק ביאה
- (ב) איתא עוד ספק מגע כלומר ספק אי נגע בטומאה
- (5) שיטת ר"ת
- (א) מדובר בשדה דאינה מליאה טומאה
- (i) דמלבד אותה ספק ביאה
- (ii) איתא עוד ספק מגע
- (ב) ר' אליעזר
- (i) הגם דאיתא כאן ספק ביאה
- (ii) לא שאני לי' האי ספק ביאה לחודה משאר ספיקי
- (iii) ולית לי' דין דספק ביאה טהור אלא בדאיכא ספק ספיקא

- (iv) והאי דטהור בנידון דיזן היינו טעמא דאכן איתא לספק ספיקא כדביארנו
- (ג) חכמים
- (i) מטמאין ברשות היחיד אף בדאיכא ספק ספיקא
- (6) הקדמה בנוגע לדינין אלו בקשר יין נסך
- (א) שיטת רש"י
- (i) גנבי או פולמוסא דנכנסו לעיר ופתחי חביתי יין
- (ii) אי רובן ישראל
- (1) נקטינן דישראל פתחי לחביתי ויין מותר
- (iii) אי ספק עכו"ם ספק ישראל
- (1) איתנהו תרי ספיקות
- (א) ספק ראשון
- (i) אי עכו"ם באו ופתחי לחביתין אי ישראל באו ופתחי לחביתין
1. והיינו ספק ביאה
- (ב) ספק שני
- (i) אף אי באו עכו"ם ופתחי לחביתין
1. האם פתחי לחביתי בחיפושם כסף או לנסך יין
- a. והאי ספק חשיב ספק מגע
- (2) ר' אליעזר ס"ל דמותר אף אי לא הוי אלא חד ספק דספק ביאה
- (3) חכמים מכשירין מחמת ספק ספיקא דספק ביאה וספק מגע
- (iv) אי רובן עכו"ם
- (1) אף ר' אליעזר אוסר ליין
- (א) דהגם דאיכא ספק מגע הרי ליכא ספק ביאה
- (2) מיהו אי פתחי לחביתי טובא
- (א) מוכח דלכסף באו
- (ב) והאי ספק מגע ספק אלים הוא וחשיב כספק ביאה
- (ג) ומכשירו ר' אליעזר
- (ב) שיטת ר"ת
- (i) אי רובן ישראל
- (1) נקטינן דישראל פתחי לחביתי ויין מותר
- (ii) אי ספק עכו"ם ספק ישראל איתנהו להני תרי ספיקות כמו שקבענו לעיל
- (iii) הלכך
- (1) ר' אליעזר ס"ל דמותר דמהאי ספק ספיקא אתינן לדינא דספק ביאה טהור
- (2) חכמים פוסלין דלא שאני להו ספק ספיקא מספק חדא

- (iv) אי רובן עכו"ם
- (1) אף ר' אליעזר אוסר ליין
- (7) סוגיא דהנהו גנבי דסלקי לנהרדעי
- (א) הילוך סוגיא לשיטת רש"י
- (i) הנהו גנבי דסלקי לנהרדעי וספק גנבי עכו"ם ספק גנבי ישראל
- (ii) אמר שמואל חמרא שרי
- (iii) קשיא
- (1) נימא דאתיא כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור
- (א) דהיינו ספק בא עכו"ם ספק בא ישראל דלדידי' אף בחד ספק שרי
- (2) אבל כרבנן לא אתיא
- (iv) תירוץ
- (1) שאני התם דאיכא דפתחי לשם ממונא וה"ל ספק ספיקא ואף לרבנן שרי
- (ב) הילוך סוגיא לשיטת רבינו תם
- (i) הנהו גנבי דסלקי לנהרדעי וספק גנבי עכו"ם ספק גנבי ישראל
- (ii) אמר שמואל חמרא שרי
- (iii) בניחותא
- (1) כמאן כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור בספק ספיקא
- (א) דהיינו
- (i) ספק בא עכו"ם ספק בא ישראל
- (ii) ואף אם באו עכו"ם ספק דפתחי לשם ממונא
- (2) מיהו לרבנן אסור דאסרי אפילו בספק ספיקא
- (8) סוגיא דההוא פולמוסא
- (א) הילוך סוגיא לשיטת רש"י לפי ס"ד דתוספות
- (i) ההוא פולמוסא דפתחי חביתי טובא עובדא הוי קמי' דר' אלעזר ושרי
- (ii) לא יודעין פרטיות דהאי עובדא
- (1) יכול להיות דברובן ישראל משתעי
- (א) דשרי אף לרבנן דר' אליעזר
- (2) ועוד יכול להיות דבספק עכו"ם ספק ישראל משתעי כהאי דהנהו גנבי דנהרדעי
- (א) ואפ"ה שרי משום דס"ל כר' אליעזר
- (ב) דספק ביאה טהור אף בחד ספיקא
- (iii) קשיא
- (1) אי הכי ספק ביאה [?] ספק מגע [!]
- (iv) תירוץ

(1) כיון דמפתחי טובא מוכחא דאית כאן עוד ספק

(2) דאף עכו"ם יכול להיות דאדעתא דממונא פתחו

(v) מהרש"א

(1) קשיא

(א) הרי לר' אליעזר שפיר איתנהו לספק ביאה בספק עכו"ם ספק ישראל

(ב) ומאי קשיא להו "אי הכי ספק ביאה"

(vi) תוספות

(1) עוד קשיא לשיטת רש"י

(א) הלא לשיטת רש"י אית כאן ספק ספיקא

(i) ספק עכו"ם ספק ישראל

(ii) ואם תימצוי לומר עכו"ם

1. ספק מנסך ספק משום ממון נגעו בה

(ב) וא"כ אמאי לא שרי לי' אף לרבנן דר' אליעזר

(2) תירוץ

(א) כדי לתרץ קושיות מהרש"א ותוספות צריכין לפרש הילוך סוגיא לרש"י לפי הוצעת תוספות

(ב) שיטת רש"י לפי הוצעת תוספות

(i) ההוא פולמוסא עובדא הוי קמי' דר' אלעזר ושרי

(ii) לא יודעין פרטיות דהאי עובדא

(1) יכול להיות דברובן ישראל משתעי

(א) דשרי אף לרבנן דר' אליעזר

(2) ועוד יכול להיות דברובן עכו"ם משתעי

(א) ולא שרי אלא לר' אליעזר

(ב) דספק ביאה טהור אף בחזד ספיקא

(iii) קשיא

(1) אי הכי ספק ביאה [?] ספק מגע [!]

(2) הרי אינו ספק ביאה דהרי ספק מגע הוא

(iv) תירוץ

(1) כיון דמפתחי טובא חשיב האי ספק מגע כספק ביאה

(v) תוספות

(1) קשיא להאי שיטת רש"י

(א) אי ברובן עכו"ם משתעי

(ב) הוי להו למימר בגמרא בהדיא דשונה בהא מהני גנבי דנהרדעי

(ג) הילוך סוגיא לשיטת ר"ת

- (i) ההוא פולמוסא עובדא הוי קמי' דר' אלעזר ושרי
 - (ii) יכול להיות דשרי אף לרבנן דר' אליעזר דברובן ישראל משתעי
 - (iii) ועוד יכול להיות דספק עכו"ם ספק ישראל כהאי דהנהו גנבי דנהרדעי
- (1) ואפ"ה שרי ר' אליעזר
- (iv) קשיא

- (1) האי ספק ביאה [הרי דין] ספק מגע [יש לן]
 - (2) כלומר אין הכי נמי דספק ביאה אם באו עכו"ם אם לאו
 - (3) אבל מ"מ תיקשי ד"האי ספק ביאה"
 - (4) ר"ל דבספק ביאה כזה דלית בי' אלא חד ספיקא לא שרי אליעזר
- (v) תירוץ

- (1) איתנהו לספיקא אחרינא כלומר ספק מגע
- (2) דמספקא לן אי פתחו לשום ממון או לנסך
- (3) והיינו טעמא דר' אליעזר דמכשיר

(9) מהרש"א

(א) שים לב דבהאי דפולמוסא

- (i) לשיטת רש"י גרסינן "ספק ביאה[?]" ספק מגע[!]"
- (1) דהרי רובן עכו"ם ולא הויא ספק ביאה בכלל
- (ii) לשיטת תוספות גרסינן "האי ספק ביאה [הרי דין] ספק מגע [יש לן]"
- (1) דהגם דספק אם באו עכו"ם או באו ישראל
- (2) מ"מ האי ספק ביאה לית לי' דין ספק ביאה בלי הוספת ספק אחר

דף נו.

רשב"ם ד"ה ואזדא רבא לטעמי'

(1) גמרא

(א) ר' יוסי ס"ל

(i) דרשויות מחלקות לשבת

(ii) ואם הוציא חצי גרוגרת ברשות זה ואח"כ הוציא חצי גרוגרת ברשות שני פטור

(ב) שאלה

(i) מה מפסיק ברשויות

(ג) תשובה

(i) רבא ס"ל דהמצר והמחצב מפסיקין לרשויות לענין שבת ואינן בטילין לרה"ר

(ד) ועוד אמר רבא

(i) דאפי' פיסלא דמקום פטור הוא מחלק לענין שבת ואינו בטל לרה"ר

(ה) ואזדא רבא לטעמי'

(i) רשב"ם

(1) כלומר רבא דאמר לעיל דמצר ומחצב מפסיקין

(ו) דאמר רבא במסכת גיטין

(i) דאם הקנה בעל לאשתו חצרו להתגרש

(ii) וזרק לה גט ונפל על הפיסלא שבחצר אינה מתגרשת

(1) דלא בטיל לגבי חצר

(2) והכא נמי לא בטיל לענין שבת לגבי רה"ר

(2) מהרש"א

(א) בפשיטות טפי הול"ל ואזדא רבא לטעמי' לגבי פיסלא

(ב) דהרי לגבי גיטין בפיסלא קמיירי

רשב"ם ד"ה וקבעי גמרא

- (1) גמרא דף נד.
 - (א) שדה נכסי הגר המסויימת במצרי'
 - (i) רב
 - (1) כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה
 - (ii) שמואל
 - (1) לא קנה אלא מקום מכושו לבד
 - (ב) שאלה
 - (i) ושאינה מסויימת במצרי' עד כמה
 - (ii) רשב"ם
 - (1) האי שאלה לא נשאלה אלא לרב
 - (א) דבשדה מסויימת קונה כולה במכוש אחד
 - (2) אבל לשמואל
 - (א) דבשדה מסויימת לא קנה אלא מקום מכושו
 - (ב) כ"ש דבשדה שאינה מסויימת לא קנה אלא מקום מכושו
 - (ג) תשובה
 - (i) כדאזיל תיירא דתורי והדר
 - (ii) עיין פירושו לעיל עמוד 19
- (2) גמרא דף נה.
 - (א) אמר ר' יוחנן
 - (i) המצר והמצב מפסיקין בנכסי הגר
 - (3) גמרא דידן
 - (א) אין שם לא מצר ולא חצב מאי
 - (4) רשב"ם
 - (א) כלומר בדאינה מסויימת במצרי' מה לי אמר ר' יוחנן כמה צריך להחזיק שיקנה הכל
 - (ב) דאלו לרב ושמואל הרי קבענו דכדאזיל תיירא דתורי והדר
 - (5) מהרש"א
 - (א) קשיא
 - (i) הרי פירוש רשב"ם לעיל בדף נה.
 - (ii) דהאי שאלה דעד כמה קונה בשדה שאינה מסויימת דעלי' מתרצין כדאזיל וכו'
 - (iii) לא נשאלה אלא לרב ולא לשמואל
 - (ב) תירוץ

(i) לאחר שתוצו לרב

(1) דבמכוש אחד אפילו לרב לא קונה אלא מקום מכושו לבד בשדה שאינה מסויימת

(2) ודמהני מיהת בדאזיל תיירא וכו'

(ii) יכול להיות

(1) דלשמואל

(א) הגם דמכוש אחד לא קנה אלא מקום מכושו לבד אפילו בשדה המסויימת

(ב) מ"מ מהני לי' בדאזיל תיירא וכו' אפילו בשדה שאינה מסויימת

(2) ולא פליג ארב אלא בשדה המסויימת בדלא אזיל תיירי וכו'

תד"ה אבל פיסלא לא

(1) גמרא

(א) ר' יוסי ס"ל דרשויות מחלקות לשבת

(i) ואם הוציא חצי גרוגרת בזה ואח"כ הוציא חצי גרוגרת בשני פטור

(ב) אביי ס"ל דכרמלית מחלקת רשויות לשבת אבל פיסלא לא

(ג) רבא ס"ל דאפי' פיסלא דמקום פטור הוא מחלק לענין שבת

(2) תוספות בגיטין עז:

(א) פיסלא אי לאו דגבוה ג' טפחים כלבוד דמי ואינו מחלק רשויות

(3) תוספות דידן

(א) ומוכרח נמי דרחבה ד' טפחים

(ב) דלא אשכחן רשות חשוב בפני עצמו בפחות מד' טפחים

(ג) קשיא

(i) עמוד רוחב ד' וגבוה ג' ברה"ר הוי כרמלית

(ii) ולאביי דכרמלית מפסיקה לענין שבת

(iii) אמאי לא יפסיק פיסלא

(4) מהרש"א

(א) מאחר דאמרת דגבוה מיהת ג' טפחים {לפי הגהת רש"ש}

(ב) הרי הוי רשות בפני עצמה כלומר מקום פטור

(ג) אף כשאינה רחבה ד' טפחים ואינה כרמלית

(ד) ואכן זהו שיטת רשב"ם בד"ה אבל פיסלא לא

תד"ה הר שער

(1) גמרא (כמבואר ברשב"ם ותוספות)

(א) עמון ומואב אינן חייבין במעשר דלא כבשום עולי מצרים

(2) תוספות

(א) הקדמה

(i) גמרא יבמות טז.

(1) עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית

(2) דאמר מר

(א) הרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל

(ב) וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא

(ג) והניחום כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית

(ב) קשיא

(i) מהאי מימרא דהרבה כרכים וכו' מוכח דכבשום עולי מצרים לעמון ומואב

(ג) תירוץ ר"ת (כמבואר במהרש"א)

(i) אכן לא כבשום עולי מצרים

(1) והלכך בפשיטות אין שביעית נוהגת שם

(2) ואינן חייבין במעשר אלא מפני תקנה

(3) ולא הביאו להאי דהרבה כרכים אלא בדרך תשובה לשאלה זו:

(ii) שאלה

(1) איזהו מעשר מעשרין בשביעית בעמון ומואב

(2) שמא נאמר דמעשר שני הוא

(א) דהרי לפי סדר השנים מסתבר דמעשר שני הוא

(ב) דלעולם נותנין מעשר שני בשנת ד' לשביעית לאחר מעשר עני דנותנין בשנה ג'

(iii) תשובה

(iv) תיפשוט מהאי דביבמות

(1) דמאחר דעולי בבל הניחום אפילו לאותן כרכים שכבשום עולי מצרים

(א) כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית

(2) מסתבר דאותו מעשר שתיקנו בעמון ומואב בשביעית

(א) דלעולם לא כבשום אף עולי מצרים

(ב) ושייכות דידהו לסדר שנים רגיל קליש טפי אפילו ביחס להני כרכים

(ג) מכ"ש מעשר עני תיקנו ולא מעשר שני

רשב"ם ד"ה משלמין לו

(1) הקדמה

(א) עדים זוממין משלמין כפי דמים שהיו רוצים להפסיד ולא כפי דמים שהפסידו

(i) דדורשין ועשיתם לו כאשר זמם

(ii) כאשר זמם ולא כאשר עשה

(2) גמרא

(א) כשהעידו עדים דמחזיק אכלה לשדה לשני חזקה ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל

(3) רשב"ם

(א) חוץ קרקע שלו שנוטל מערער מן המחזיק

(ב) משלמין לו כפי דמי קרקע שהיו רוצים להפסידו יגבה מהן

(i) כדכתיב כאשר זמם ולא כאשר עשה

(4) מהרש"א

(א) ר"ל דאין כאן "כאשר עשה" לגבי קרקע

(ב) דעוד לא החזיק בו אותו "מחזיק" אף לאחר שהעידו עדותן

(ג) כדאיתא בנימוקי יוסף

(i) דאירי

(1) שהמחזיק הי' חוץ לקרקע כשהעידו עליו אותו כת עדות

(2) והוזמו קודם שהחזירוהו לשם

דף נו:

תד"ה הרי אלו ג' עדיות

(1) הקדמה

(א) ר' עקיבא

(i) לעדות שני חזקה צריכין כת אחת דמעידה לכל ג' שנים דעדות אחת הוא

(ב) רבנן

(i) יכול להיות דמעידין ג' כתות כלומר כת אחת לשנה דעדות מחולקין

(ג) לרבנן דס"ל דעדות מחולקין

(i) מצי אח אחד להעיד לשנה אחת ואחיו להעיד לשנה שני'

(ii) ולא חשיב כאלו קרובים מעידין בעדות אחת

(2) תוספות

(א) רבנן דר"ע ס"ל דהוי ג' עדיות מחולקים

(i) "שהרי העד שהעיד בראשונה הוא עצמו יכול להעיד בשני'

(1) "ולא אמרינן אדם קרוב אצל עצמו

(ii) "כמו כן אחיו יכול להעיד בשני"

(3) מהרש"א

(א) הקדמה

(i) לכאורה מביאין ראי' דעדות מחולקין הן ודמצי אח להעיד בעדות זו ואידך בעדות אחר

(ii) מהא דעד אחד מצי להעיד בין בראשונה בין לשני'

(ב) קשיא

(i) לאו סייעתא הוא לעדיות מחולקין

(1) דהרי לר' עקיבא דס"ל עדות אחת היא

(2) לא זו בלבד דמצי עד אחד להעיד על יותר משנה אחת

(א) אלא דאף זו דאיצטריך לכל עד להעיד על כל ג' שנים

(ii) ויכול להיות דלרבנן נמי

(1) אע"ג דמצי עד אחד להעיד על ב' או ג' שנים

(2) האי דלא אמרינן אדם קרוב אצל עצמו היינו משום דכחדא עדות חשיבא

(3) ולעולם אימא לך דלא מצי אח א' להעיד על מקצת שנים ואידך על שנים הנותרות

(ג) תירוצ

(i) לשונן "הרי" אין בשמעו דמביאין ראי' דג' עדיות הן בניגוד לר' עקיבא

(ii) אלא כוונתן דלרבנן דנקטינן מכבר דס"ל דג' עדיות הן

(1) כמו דהוא עצמו יכול להעיד בשני'

(א) ולא אמרינן דאדם קרב אצל עצמו

(2) כמו כן מצי אה א' להעיד אשנה א' ואח ב' להעיד על שנה ב'

(א) ומחמת דהן עדיות מחולקות לא חשיב כאלו שני עדים קרובין מעידין בעדות אחת

תד"ה אלא מעתה

(1) גמרא דף כט.

(א) רב הונא

רב הונא	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	
	אכלה		אכלה		אכלה		לא הוי חזקה
	אכלה	מוברה	אכלה	מוברה	אכלה	מוברה	חזקה

(i) אכלן א' ג' ה' באתרא דלא מוברי באגי

(1) לא הויא חזקה דאכלן בדילוג ולא רצופין

(ii) אכלן א' ג' ה' באתרא דמוברי באגי

(1) הויא חזקה דאחזיק בהו כדאחזקי אינשי

(2) גמרא דף לב.

(א) ר' יהושע בן קרחה

(i) עד אחד אומר ביום ראשון הלוחו ועד אחד אומר ביום שני הלוחו

(ii) עדותן מצטרפת דתרוייהו אמנה קא מסהדי

(ב) רבנן דר' יהושע בן קרחה

(i) לעולם אין עדותן מצטרפין עד שיראו שניהם כאחד

(ג) וכמו כן בנידון דידן

(i) לר' יהושע בן קרחה הויא חזקה

(1) כשאחד מעיד אכלה א' ב' ג' ואידך מעיד אכלה ד' ה' ו'

(ii) שים לב דבציור זה לית דילוג באכילה ולית הכחשה בעדות

ריב"ק	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	
עד א'	אכלה	אכלה	אכלה				הוי חזקה
עד ב'				אכלה	אכלה	אכלה	לית דילוג ולית הכחשה

(3) גמרא דידן לשיטת רשב"ם

(א) רב יהודה

(i) אחד אומר אכלה חטים ג' שנין ואחד אומר אותן ג' שנים אכלה שעורים

(ii) הרי זו חזקה

(iii) דבין חטי לשעורי לאו אדעתייהו דאינשי

(iv) שים לב דבציור זה נמי לית דילוג באכילה ולית הכחשה בעדות

	ג'	ב'	א'	ר' יהודה
הוי חזקה	אכלה חטיין	אכלה חטיין	אכלה חטיין	עד א'
לית דילוג ולית הכחשה דבין חטיין לשעורי טעי	אכלה שעורין	אכלה שעורין	אכלה שעורין	עד ב'

(ב) טעותי דרב נחמן במשמעו דרב יהודה

(i) דאכלה חטים ושעורין בדילוג

(ii) כלומר

(1) אחד העיד דאכלה חטיין בשנות א' ג' ה'

(2) והשני העיד דאכלה שעורין בשנות ב' ד' ו'

(3) והוי חזקה דדמאי קצת לדר' יהושע בן קרחה

	ו'	ה'	ד'	ג'	ב'	א'	טעותי דר"נ
דילוג (בלא מוברה) אבל בלי הכחשה		חטיין		חטיין		חטיין	עד א'
	שעורין		שעורין		שעורין		עד ב'

(iii) בקיצור

(1) קסבר בטעות דטעמי' דרב יהודה

(א) דאע"ג דמסהדי דבדילוג אכלה ולא אחזקה מעליא קמסהדי

(ב) מ"מ הויא חזקה דלא מכחשי אהדדי

(ג) פירכא דרב נחמן

(i) אלא מעתה

(ii) היאך אמרת דהוי חזקה ודדמי לדר' יהושע בן קרחה

(iii) דלא דמי לדר' יהושע בן קרחה אלא היאך דאחד העיד א' ב' ג' ושני העיד ד' ה' ו'

(iv) דתרוייהו אחזקה מעלייתא קא מיסהדי

(v) משא"כ כשכל אחד מעיד דאכלה בדילוג

(ד) תירוצו דרב יהודה

(i) טעית בדברי וכוונתי למאי שכתבנו דלעיל כלומר

- (1) אחד אומר אכלה חטים ג' שנין
- (2) ואחד אומר אותן ג' שנים אכלה שעורים
- (3) הרי זו חזקה
- (4) דבין חטי לשערי לאו אדעתייהו דאינשי וליכא דילוג כלל

(ה) מהרש"א

(i) קשיא לשיטת רשב"ם

(1) והיאך תפרש לישני' דתירוצו דרב יהודה

(א) "הכי השתא

(i) "התם בשתא דקא מסהיד מר לא קא מסהיד מר

(ב) "הכא תרוייהו בחדא שתא קא מסהדי

(i) "מאי איכא למימר בין חטי לשערי לאו אדעתייהו דאינשי"

(2) דמשמע דר' יהודה מדגיש דב' עדים תרוייהו מעדין על שנים זהות

(3) הרי לריב"ק מקיימין עדים אף דלא מעידים על שנים זהות

(4) והול"ל

(א) "הכי השתא

(i) התם מעדין בדילוג אכלה

(ii) בדידי כל אחד מעיד דלאו בדילוג אכלה

(ii) תירוצן

(1) אכן לשונו אינו מדויק

(4) גמרא דידן לשיטת תוספות

טעות דר"נ	א'	ב'	ג'	
עד א'	אכלה חיטין	אכלה חיטין	אכלה חיטין	לית דילוג אבל איכא הכחשה דלא טעי אינשי
עד ב'	שעורין	שעורין	שעורין	

(א) רב נחמן

(i) לא טעה בשטת רב יהודה והבין בדרב יהודה דכיוון לומר

(1) אחד אומר אכלה חטים ג' שנין

(2) ואחד אומר אותן ג' שנים אכלה שעורים

(3) הרי זו חזקה

(ii) לא אסיק אדעת' טעמי' דבין חטי לשערי לאו אדעתייהו דאינשי

(iii) אלא קסבר דטעמלי

(1) דאע"ג דמכחשי אהדדי

(2) מ"מ תרוייהו אחזקה קא מסהדי

(ב) והלכך הקשה

(i) אלא מעתה

	ו'	ה'	ד'	ג'	ב'	א'	
לית דילוג (מחמת בורה) ואית הכחשה	בורה	אכלה	בורה	אכלה	בורה	אכלה	עד א'
	אכלה	בורה	אכלה	בורה	אכלה	בורה	עד ב'

(1) אחד אומר אכלה א' ג' ה' והניחה בורה ב' ד' ו'

(2) ושני אומר אכלה ב' ד' ו' והניחה בורה א' ג' ה'

(ii) ה"נ דהוי חזקה דליכא דילוג אע"ג דמכחשי אהדדי

(ג) ומתרץ רב יהודה

(i) דבחיטין ושעורין לא מכחשי אהדדי

(ii) דבין חטי ושעורי לאו אדעתייהו דאינשי

(ד) מהרש"א

(i) קשיא (דומה לקושיא לרשב"ם לעיל)

(1) והיאך תפרש לתוספות לישני' דתירוצו דרב יהודה

(א) "הכי השתא

(i) התם בשתא דקא מסהיד מר לא קא מסהיד מר

(ii) הכא תרוייהו בחדא שתא קא מסהדי

(ב) מאי איכא למימר בין חטי לשערי לאו אדעתייהו דאינשי"

(2) דמשמע דר' יהודה מדגיש דב' עדים תרוייהו מעידין על שנים זהות

(3) הרי לריב"ק מקיימין עדים דלא מעידים אחדא שתא

(4) והול"ל

(א) "הכי השתא

(i) התם מכחשי אהדדי

(ii) הכא לא מכחשי אהדדי

(ii) תירוצ

(1) לאו דוקא

(5) מהרש"א {לפי הגהות במהרש"א בש"ס "עוז והדר"}

(א) חלק א'

	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	
כת א'	אכלה	בורה	אכלה	בורה	אכלה	בורה	הגם דמכחישין אבל כל כת מעידה אחזקה בלי דילוג
כת ב'	בורה	אכלה	בורה	אכלה	בורה	אכלה	

(i) בציוור תוספות לרב נחמן דמכחשי אהדדי

(1) דאחד העיד א' ג' ה' ומוברה ב' ד' ו' ואידך העיד להיפך

(ii) אי העידו ב' כתי עדים כזה

(iii) בפשיטות דהוה חזקה דהרי לכל כת הוי חזקה טובא

(iv) ואה"נ דחזא כתא משקרא אבל חזקה מ"מ מסתיימת מאותה כתה דהעידה בקושטא

(ב) חלק ב'

	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	
כת א'	אכלה		אכלה		אכלה		אית דילוג (דלית בורה) ולית הכחשה
כת ב'		אכלה		אכלה		אכלה	

(i) בציוור רשב"ם לרב נחמן

(1) דאחד העיד אכלה א' ג' ה' בלא מוברה

(2) ואידך העיד דאכלה ב' ד' ו'

(ii) אי העידו ב' כתי עדים כזה

(1) יש להסתפק דהרי לכל כת ליכא חזקה דלא מעידין על מוברה

(2) ולאידך צד לא מכחישין זו את זו

(6) } ולכאורה

(א) ליכשר כמו שאמרו לרבנן דר' עקיבא בדף 35

(ב) דלא גרע מכת אחת מעידה דאכלה א' וכת ב' מעידה דאכלה ב' וכו'

דף נז:

תד"ה בשותפין

מהרש"א אמאי לא מתרצי כזה	תוספות	רבינא	
		ביש בו דין חלוקה קפדי [מהרש"א אף בשדה]	שמואל שותפין יש להן חזקה
באין בו דין חלוקה לא קפדי בשום ענין	בשדה לא קפדי בשום דבר	באין בו דין חלוקה לא קפדי	שמואל שותפין אין להן חזקה דלא קפדי בשום דבר
ביש בו דין חלוקה איתנהו מילתי דקפדי אהדדי	בחצר איתנהו מילתי דקפדי אהדדי		רב נחמן שותפין לא קפדי אהעמדת בהמה אבל בשאר דברים קפדי

(1) הקדמה

(א) בדף מב: מקשין

(i) משמואל דאמר שותפין יש להן חזקה

(ii) לשמואל דאמר שותפין אין להן חזקה

(ב) ומתרג' רבינא

(i) דביש בו דין חלוקה קפדי שותפין אהדדי

(1) והלכך אית לי' לשותף חזקה בי' אי לא מיחה אידך

(ii) באין בו דין חלוקה לא קפדי

(1) ולא מחזיקין זה בזה

(2) גמרא דידן

(א) רב נחמן ס"ל דשותפין לא קפדי בהעמדת בהמה

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) משמע מרב נחמן דבשאר השתמשיות קפדי שותפין אהדדי ומחזיקין

(ii) הרי אמר שמואל דשותפין לא קפדי בכל ענין

(ב) תירוץ

(i) בחצר דאינו מניח לו לעשות צרכיו איתנהו לציורים דקפדי

(ii) בשדה לא קפדי בשום אופן

(4) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) לעיל בדף מב:
- (ii) אמאי לא מתרצין סתירת שמואל כזה
- (iii) כלומר הא בחצר הא בשדה
- (ב) תירוץ
- (i) דמשמע לי' דתרי מימרות דשמואל תרוייהו בשדה נאמרו
- (ג) קשיא
- (i) ואמאי לא מתרצי בתוספות לר"נ כרבינא
- (1) ר"נ בדיש דין חלוקה מיירי והלכך איתנהו לציורין דקפדי
- (2) ושמואל דאמר לא קפדי בדאין בו דין חלוקה איירי
- (ד) תירוץ
- (i) משום דמקשן בגמרא דידן מקשה ככה (כמבואר בתוספות)
- (1) קשיא
- (א) היאך אמרת דר"נ אית לי' דשותפין לא קפדי אהעמדה
- (ב) הרי שותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר
- (i) אף בדאין בו דין חלוקה
- (ii) משום דקפדי אהדדי
- (ii) הרי דמקשן ס"ל דקפדי אף באין בו דין חלוקה
- (ה) קשיא
- (i) א"כ תיקשי לרבינא דבדף מז: מתרץ דהאי מימרא דשמואל דשותפין לא קפדי באין בו דין חלוקה נאמרה
- (ו) תירוץ
- (i) רבינא עצמו מתרץ לקושיית מקשן בגמרא דידן
- (1) דבנדרים שאני כר' אליעזר דאף וויתור אסור בלא קפדי
- (ii) ובדף מז: רבינא עצמו כבר אסיק אדעת' האי תירוץ
- (1) והלכך לדידי' ניחא לעיל למפליג לענין הקפדה בין היכא דאית בי' דין חלוקה בין היכא דלית בי'
- (iii) משא"כ בגמרא דידן אכתי לא אסיק אדעת' האי תירוץ
- (1) הלכך ניחא להו לתוספות שלא לסמוך אתירוץא דלא יתיישב לן עד סוף סוגיין בתירוץא דרבינא

דף נט.

תד"ה עד טפח

לאחר ג'		תוך ג'		
אית לי' חזקה לבעל הגג		לית לי' חזקה לבעל הגג		עד טפח כלומר טפח או יותר מטפח
בעל הגג מוחה	בעל חצר אינו מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	
לית לי' חזקה לבעל הגג		לית לי' חזקה לבעל הגג		פחות מטפח
בעל הגג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	

(1) משנה אליבא שיטה ב' בתוספות

- (א) מדובר במי שיש לו כותל סמוך לחצר חבירו והוציא זיז דבולט מכותלו לחצר חבירו
 (ב) האי דאיתא במשנה דעד טפח יכול למחות פחות מטפח אין יכול למחות
 (i) על בעל הגג נחית בצירוף שהודגשו בטבלא בטור שמאל
 (ii) דבלאחר ג' שני חזקה קא איירי ובטפח אית לי' חזקה ובפחות מטפח לית לי' חזקה
 (ג) האי דקא מוחה בעל הגג בטפח בדאית לי' חזקה
 (i) היינו משום דרוצה להשתמש בזיז שלו בכל שעה

(2) לשון תוספות

- (א) "והא דמפליג בין טפח לפחות מטפח
 (ב) "הא בהא תליא
 (ג) "דבטפח דמהני בי' חזקה יכול למחות בבעל החצר
 (ד) "אבל בפחות מטפח דלא הוא חזקה אין יכול למחות"

(3) מהרש"א (בא"ד והא דמפליג)

- (א) היאך נבאר לשונם

(ב)

(i) שמא נבאר כוונתם כזה

(1) קשיא

(א) אמאי מפליגי בין טפח לפחות מטפח

(ב) ולא מפליגי בטפח בין תוך ג' לאחר ג' כבטבלא זו

לאחר ג'		תוך ג'		
אית לי' חזקה לבעל הגג		לית לי' חזקה לבעל הגג		עד טפח כלומר טפח או יותר מטפח
בעל הגג מוחה	בעל חצר אינו מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	
לית לי' חזקה לבעל הגג		לית לי' חזקה לבעל הגג		פחות מטפח
בעל הגג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	

(2) תירוץ

(א) בהילוך זה ליכא רבותא

(ב) דבהילוך זה תלוי הכל באי יש לו חזקה

(ii) אי אפשר לפרש כוונתם כך דתיקשי לך ב' קושיות

(1) קשיא א'

(א) קושייתן אין להעמידה

(i) דאימא דניחא לה למשנה לשנויי להני חילוקי בלאחר ג'

(2) קשיא ב'

(א) לא משני מידי

(ב) דגם בטבלא ראשונה הדין תלוי באי יש לו חזקה

(iii) אלא מוכרח לפרש דבריהם כזה

(1) קשיא

(א) כשאמרו במשנה דבטפח יכול למחות ובפחות מטפח אין יכול למחות

(i) בלאחר ג' ובבעל הגג משתעי כמו שביארנו ועיין בטבלא ראשונה

(ב) וליכתב במשנה להיפוך דבטפח אין יכול למחות ובפחות מטפח יכול למחות

(i) ונישתעי לאחר ג' בבעל חצר ולא בבעל הגג

(ii) כמו בטבלא דלהלן

לאחר ג'		תוך ג'		
אית לי' חזקה לבעל הגג		לית לי' חזקה לבעל הגג		עד טפח כלומר טפח או יותר מטפח
בעל הגג מוחה	בעל חצר אינו מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	
לית לי' חזקה לבעל הגג		לית לי' חזקה לבעל הגג		פחות מטפח
בעל הגג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	

(2) תירוץ

(א) משום דהא בהא תליא

(i) כלומר הכל תלוי באם יש חזקה לבעל הגג

(ii) ולפיכך כתבו דינו דמחאת בעל הגג ולא דינו דמחאת בעל חצר

(4) תוספות

(א) הבאנו לעיל דהא דבעל הגג מוחה בדאית לי' חזקה

(i) כוונתו דיכול לימחות בבעל החצר שלא ישתמש בזיו כלל כדי שיהא מוכן לשימוש של בעל הגג

(ב) ועיין עוד בטבלא דלעיל דכל עוד דלית לי' שני חזקה לבעל הגג משתמש בעל החצר בזיו

(ג) מהרש"א (ד"ה עד טפח)

(i) קשיא

(1) אמאי לא פירשו דכשיש לו שני חזקה מוחה בעל הגג כדי שלא יתקלקל כותלו בכלי בעל חצר הכבדים שיכולים לתלות על זיו טפח

(ii) תירוץ

(1) דלשיטה אחריתי שלא נזכרה בביאור זה כבר פירשו בתוספות

(א) דבעל חצר אסור לו לתלות כלים כבדים בזיו אף בדלית לי' חזקה לבעל הגג

דף נט:

תד"ה מאי איריא

(א) הקדמה

(i) היזק ב' מקומות

(1) שותף בחצר שיש לו פתח א' פתוח לחצר לא שרי לי' לפתוח פתח אחר

(2) בלשון משנה "אחד לא יעשנו שנים" בדף ס.

(3) אותו היזק מחמת פתח שני מיקרי היזק ב' מקומות

(4) והיינו טעמא דאסור משום דהשתא בעי לאיצטנויי בב' מקומות

(ב) סוגיא דידן מילף רבותא

(i) דהיזק ב' מקומות קאי ג"כ על שותף שכבר יש לו פתח בחצר ועכשיו פותח חלון

(ii) משום דניזק קא טעין (לפי פשט אחד ברשב"ם)

(1) עד האידנא אי הוינא בבית לא בעינא איצטנויי מינך וכו'

(ג) שים לב

(i) דליכא דין היזק ב' מקומות למי שאינו שותף ועושה עכשיו פתח לחצר

(1) דהרי אותו הפתח לית לי' "מקום" מכבר באותו חצר

(ד) עכשיו הי לך מיני היזק דהוזכרו בסוגיא זו כסדר רבותא דלהון לכל השיטות חוץ שיטת מקשן לשיטת ר"י דנביא להלן

(i) היזק ב' מקומות (רבותא הכי גדולה)

(ii) היזק יחיד שלא בב' מקומות (רבותא פחותה במקצת)

(iii) היזק רבים שלא בב' מקומות (רבותא הכי קטנה)

(ה) והי לך סדרן למקשן לשיטת ר"י

(i) היזק יחיד שלא בב' מקומות (רבותא הכי גדולה)

(ii) היזק ב' מקומות (רבותא פחותה במקצת)

(iii) היזק רבים שלא בב' מקומות (רבותא הכי קטנה)

(ו) בכל שלב שקלא וטריא דלהלן

(i) נקטינן דמשנה מזכרת רבותא הכי גדולה דיכולין להבין אז בלשון משנה

(ז) שים לב עוד

(i) דאי ליכא אלא ב' שותפין בחצר וחד מנהון פותח פתח ב' או חלון

(ii) באותו ציור איתנהו בין היזק ב' מקומות בין היזק יחיד

(2) משנה

(א) לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין

(3) גמרא

(א) מקשן

(i) מאי איריא לחצר השותפין אפילו לחצר חבירו נמי לא

(ב) תרצן

(i) בא ללמדנו היזק ב' מקומות בחלון

(1) והיינו טעמא דניזק טוען עד האידנא וכו'

(4) איתנהו ב' שיטות להבנת מקשן ותרצן

(5) שיטת רשב"ם ורשב"א בתוספות

(א) מקשן

(i) מקשן הינוח דאותו מזיק דפתח חלון לאו שותף הי'

(1) והלכך ליכא היזק ב' מקומות

(2) ולא משמיענו מתניתין אלא היזק רבים

(ii) הלכך מקשה

(1) דלחצר חבירו הוי רבותא יותר

(2) דהוי מלמד דין היזק יחיד

(ב) תרצן

(i) אותו מזיק הפותח אכן שותף הוא

(ii) ואיכא היזק ב' מקומות

(iii) ומשמיענו רבותא הכי גדולה דאיתא להיזק ב' מקומות בפותח חלון

(ג) מהרש"א

(i) קשיא

(1) אמאי לא מתרץ תרצן בפשיטות

(2) את מקשן הקשית אמאי לא מלמדנו דין היזק יחיד

(3) הכא בדליכא עוד שותפין חוץ אותו מזיק הפותח והניזק

(4) אכן משמיענו דין היזק יחיד כמו שהקשית

(ii) תירוץ

(1) אי לא בא ללמד אלא דין היזק יחיד

(2) לא הי' לה למשנה להזכיר "חצר השותפים" דיכולין לטעות בה דמיירי בשותפין רבים

(3) ובמקומו הוי לה להזכיר חצר חבירו דברור דבהיזק יחיד משתעי

(6) שיטת ר"י

(א) מקשן

(i) מקשן כבר אסיק אדעת' דמזיק הפותח שותף הוא

(ii) ודמשנה משמיענו דבפותח חלון נמי איכא היזק ב' מקומות

(iii) מיהו מקשן טעה וקסבר דהיזק יחיד רבותא טפי אף בלא היזק ב' מקומות

(iv) הלכך מקשה דמשנה הל"ל חצר חבירו ללמד דין היזק יחיד

(ב) תרצן

(i) רבותא דהיזק ב' מקומות בחלון הכי גדולה היא

(ii) דמצי ניזק למיטען "עד האידנא וכו'"

(7) קושיית רשב"א לשיטת ר"י

(א) קשיא (כמבואר במהרש"א)

(i) למה איצטריך לי' לתרצן לפרש טעמא דהיזק ב' מקומות בחלון מצד "עד האידנא וכו'"

(ii) הלא מקשן כבר הבין דין זה ונימוקו

(iii) ולא הוה לי' לתרצן למימר למקשן אלא "האי דינא וטעמי' דדינא דכבר ידיעי לך רבותא הן טפי"

(ב) לרשב"ם אין להקשות קושיא זו

(i) דהרי לדידי' לא ס"ד למקשן האי דינא דהיזק ב' מקומות בחלון

(1) ומובן דהוצרך תרצן לנמק טעמי'

דף ס.

רשב"ם ד"ה מאי עליי'

(1) משנה

(א) רישא

(i) לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר שותפין

(1) מפני שמרבה עליהן עוברים ושבים

(ב) סיפא

(i) בנה עליי' על גבי ביתו לא יפתחנו לחצר השותפין

(1) אלא אם רוצה

(א) "בונה את החדר לפניו מביתו

(ב) ובונה עליי' על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו"

(2) גמרא

(א) קשיא רישא לסיפא

(i) דהרי מרבה את הדרך בעליי' זו

(ii) מפני שמכניס בתוכה דירין לבד דירין שבביתו

(iii) ויוצאין דרך פתח ביתו

(ב) תירוצ' (כמבואר ברשב"ם)

(i) "מאי חדר שחלקו לשנים ומאי עלי' אפתאי"

(ii) כלומר

(1) בסיפא ליכא תוספת בנין

(2) דלא בונה ממש אלא

(א) שחלקו לחדר שלו לשנים להושיב שם דירין

(ב) ואותו חדר שלפנים כניסתו דרך חדר שבחוץ

(ג) וחלקו לחדר שבפנים נמי בגובה ובהכי נעשית עלי'

(ד) וכניסתו להאי עלי' דרך ארובה מן חדר החדש שלפנים

(iii) דבדבר זה יש לו רשות דשרי למלאות כל ביתו דירין

(iv) כל זמן שאינו פותח פתח חדש לחצר

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אכן לשון הגמרא "מאי עלי' אפתאי" כלומר חדר שלפנים מביתו

(1) משמע

(א) דאותו חדר שבנה בפנים ע"י חילוק רוחב בית

(ב) הנהו אותו חדר שנחלק בגובה ושעכשיו דרך ארובה בו נכנסין לעלי'

(ii) אבל קשה דמי הכריחם לגמרא למימר ככה

(1) דלמא

(א) חלק כל הבית בגבהו לעשות עליי'

(ב) ואותה עליי' נמשכת נמי לגבה לאותו חדר דמבחוץ

(2) דבהא נמי ליכא תוספת בנין וליכא פתח חדש לחצר

תד"ה ראויין הללו

(1) משנה

(א) לא יפתח אדם פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון משום צניעות

(2) גמרא

(א) מנא הני מילי

(i) דאמר קרא

(1) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו

(2) מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין שה לזה

(ii) אמר ראויין הללו שתשרה עליהן שכינה

(3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) מסיפיל דקרא קא דריש דכתיב

(i) ותהי עליו (על ישראל) רוח אלקים

(ii) כלומר אמר בלעם שראוי לשכינה לשרות על ישראל

דף ס:

גמרא ואיפכא אתמר

(1) משנה

(א) אין מוציאין זיזין לרה"ר

(i) שלא יכשלו בהם בני רה"ר

(ב) אלא אם רצה כונס ביתו לתוך שלו ומוציא

(2) גמרא

(א) איבעיא להו

(i) כנס ביתו לתוך שלו ולא הוציא

(ii) מהו שיחזור ויוציא

(ב) מי אמרינן דזיתרה לבני רה"ר ואבד כחו או לא

(ג) תשובה

(i) ר' יוחנן כנס מוציא

(ii) ריש לקיש אינו מוציא

(ד) א"ל ר' יעקב לר' ירמי'

(i) בר תחליפא אסברה לי

(1) להוציא זיזין כ"ע לא פליגי דלאחר שכנס מוציא

(2) כי פליגי להחזיר כתלים למקומן

(3) ואיפכא איתמר

(א) ר' יוחנן אמר אינו מחזיר

(ב) ריש לקיש אמר מחזיר

(3) מהרש"ל

(א) והכא פירושו בלי הגהת דברי ר' יוחנן וריש לקיש

(ב) ר' יוחנן דאמר כנס מוציא

(i) רצונו לומר דלאחר שכנס ביתו לא שרי אלא להוציא זיזין דלהחזיר ביתו אסור

(ג) ריש לקיש דאמר כנס אינו מוציא

(i) רצונו לומר

(1) דמוכרח דלא מחל ומותר להחזיר ביתו

(2) דאי אמרת דאסור ל' להחזיר ביתו מטעם וויתור

(א) ה' לנו לאסור נמי להוציא זיזין מטעם וויתור

(ב) בניגוד הדין דיכול להוציא

(3) הלכך מוכרח דליכא וויתור

4) מהרש"א

- א) צודק מהרש"ל דמדדייקין להחזרת כותל מדבריהם דר"י ור"ל
- ב) מיהו דיוקיו דמהרש"ל דחוקין
- ג) ועדיף לן לדייק כזה
 - i) ר' יוחנן דאמר כנס מוציא (1) רצונו לומר כל היכא דכנס יישאר לעד ביכולתו להוציא (א) דהרי לא יוכל להחזיר כותלו
 - ii) ריש לקיש דאמר כנס אינו מוציא (1) רצונו לומר (א) יכול להיות שלא יוכל להוציא כשמחזיר כותלו

הדרן עלך חזקת הבתים

ח' שבט תשס"ה